

MEMORIAL
General Marii Wittek

adres siostry:
Zofia Zakrzewska

02-524 Warszawa

TT

KOTEROVA Helena (Elza)

zd. Zakrzewska

AK
Okr. Lublin
Obw. Puławy

T. 3586/WSK

5.3586/USK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — Koterowa

Helena (Ela)

z d. Zakrzewska

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa ✓ 2, s. 2

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”): —

III/1 – dot. rodziny relatora —

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV: Korespondencja —

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓ 4

VI Fotografie —

I/1. Relacja:

- Relacja Heleny Koterowej spoudzona przez Zofię Leksnerową - siostrę relatorki. Odpis - odpis, oryg. k. 2, s. 1-2.

KOTEROWA Helena /Ela/ - z domu Zakrzewska

Ur.31.07.1913 r. w Kamienskoje /późniejszy Dnieprodzierżyńsk/ na Ukrainie, w osadzie przy Zakładach Dnieprowskich.

W październiku 1918 r. w trakcie wycofywania się wojsk niemieckich rodzina przenosi się do Warszawy, gdzie Helena Koterowa mieszka do września 1939 r.

Ojciec, Marian Adolf Zakrzewski, matka - Olga z d. Hirszel. Rodzina inteligencka. Ojciec - inżynier technolog w Zakładach Dnieprowskich, po powrocie do Warszawy - wykładowca, a potem profesor Części Maszyn w Szkole Wawelberga i Rotwanda i Politechnice Warszawskiej.

Matka - w późniejszych latach życia, po odchowaniu córek i wnucząt, nauczycielka języków obcych małych dzieci.

Żyjące siostry: Maria i Zofia Zakrzewskie /Warszawa,

Jadwiga z Zakrzewskich Tuszyńska /Warszawa,

Okres przedwojenny

Po zdaniu matury w 1932 r. w Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego w Warszawie studiowała w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, specjalizując się w Agronomii Społecznej i Socjologii Wsi. Dyplom uzyskała w r. 1938. W tymże roku wyszła za mąż za inż.roln. Mieczysława Kotera, wówczas asystenta w Katedrze Chemii Rolnej i Rolnictwa SGGW, /po wojnie wieloletniego profesora i rektora Wyższej Szkoły Rolniczej w Olsztynie. Do wybuchu wojny była asystentką w Instytucie Socjologii Wsi SGGW, w czasie studiów i asystentury była członkiem Koła Oświaty Rolniczej w tejże uczelni.

Od 1929 r. była harcerką, od 1934 r. - podharc mistrzynią, a następnie harcmistrzynią. W 1934 r. zorganizowała i prowadziła 62 Warszawską Drużynę Harcerek przy gimnazjum Kurmanowej. Od 1937 roku była hufcową hufca harcerek Mokotów.

Okres okupacji

W pierwszych dniach września 1939 r. opuściła Warszawę towarzysząc mężowi, który udał się "na wschód" na wezwanie płk. Umiastowskiego. Po powrocie, w końcu października, zamieszkała wraz z mężem u teścia, Stefana Kotera we wsi Rudy pod Puławami. Mąż pracował w Puławskim Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego, gdzie i ona podjęła pracę we wrześniu 1941 po uzyskaniu mieszkania w Puławach. Do 1943 roku była asystentką w zakładzie żywienia roślin Instytutu. W kwietniu 1943 r. wraz z mężem i córeczką Marią /ur.4.VI.1942/ przeniosła się do Skiernewic, gdzie pracowała początkowo jako laborantka nowoorganizowanego oddziału żywienia roślin, a potem na Polu Doświadczalnym jako starszy asystent Zakładu Meteorologii i Klimatologii tamtejszej filii Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. W styczniu 1945 roku urodziła się druga córka, Anna.

Przez cały czas okupacji działała w konspiracji z ramienia Organizacji Harcerek ZHP. W Puławach była referentką WSK AK, organizowała żeńskie kursy łączności i kursy sanitarne, współpracowała z wywiadem wojskowym w okręgu Puławy. W Skierniewicach była organizatorką i hufcową hufca harcerek, w październiku 1944 hufiec pomagał przewożonym przez Skierniewice powstańcom Warszawskim.

W domu Koterów w Skierniewicach ukrywała się od wiosny 1943 do końca wojny uciekinierka z getta warszawskiego p. Emilia Szpicbergowa /po wojnie mieszkała u córki w Paryżu, a korespondencję z rodziną Koterów utrzymywała wiele lat/.

Okres powojenny

Od końca wojny do śmierci w 1948 r. przebywała w Skierniewicach wraz z mężem i dwiema córeczkami. Pracowała jako st. asystentka w filii Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Prowadziła hufiec harcerek w Skierniewicach, współpracowała z Łódzką Chorągwią w zakresie kształcenia drużynowych. Zmarła 13 września 1948 roku. Przyczyną był atak astmy, na którą chorowała dłużej, a który spowodował atak serca. Zmarła w mieszkaniu Rodziców w Warszawie. Pochowana na Cmentarzu Wojskowym w Warszawie, kwatera 1326 - 1 - 13.

Jak stwierdzają harcerki z prowadzonego przez Helenę Koterową hufca w pracy harcerskiej stroniła od polityki, koncentrując się na kształtowaniu charakterów i postawy społecznej i patriotycznej. Uczyła pełnego zainteresowania drugim człowiekiem, tolerancji, wyrozumiałości. Mimo rozlicznych obowiązków /praca, dom, dzieci/, mimo nękającej ją już wtedy astmy zawsze znajdowała czas i siły na bliski kontakt ze swymi harcerkami. Poznawała ich rodziny, pomagała rozwikłać trudne sprawy w szkole i w domu. Była doskonałą organizatorką, wyróżniała się niezwykłą solidnością i obowiązkowością. Była autorytetem i przyjaciółką.

Dokumentacja

Tekst powyższy i informacje w nim zawarte oparte są na szczegółowym zyciorysie, sporządzonym w r. 1987 przez Mieczysława Kotera. Wzmianka o pracy H. Koterowej w Puławach znajduje się w: Harcerki 1939-1945, Warszawa 1973 s. 96, PWN. Informacja o Helenie Koterowej znajduje się także w Materiałach do harcerskiego słownika biograficznego pod red. Olgierda Fietkiewicza, wyd. drugie "Harcerstwo" nr 3 marzec 1995 s. 74.

Informacje oparte są na źródłach rodzinnych oraz na wspomnieniach Feliksy Walczak-Lichodziejewskiej, harcerki ze Skierniewic w latach 1945-1948.

Tekst sporządziła Zofia Zakrzewska, 02-527 W-wa, Warszawa 25 kwietnia 1995.
Posiadamy kilka fotografii.

J-3586/MSK

AK
dir. Lublin
obit. Putawy

++

KOTEROVA Helena (Ela)

2 d. Lalkowska

1939 1945
wspisy, ze źródeł
Narodowe karty informacyjne: 4.

WSK-AK

OBW. Puławy
OKR. LUBLIN

Koterosz Helena (ela)

z domu: Zaleszowska

wr. 31. VII 1913r

xm 13. IX 1948

posadowa na Cmentarzu Najświętszym
ul. M-uni, kwatery 1326-1-13.

informacje: Lofia Zaleszowska
02-527 Warszawa
ul.

1

Harcewstwo
WSK - AK
Putawy
ok. Lubowla

KOTER Helena - v-2

Skiermienie
ok. W - we
"of

Hom - była inspiratorką stworzenia
drużyny starszocharakterowej przez strażnik
Rozalię Cynialę - służbę w latach 1940-41.
w Skiermieniu cich.

zob. Skiermienie w czasie II wojny Światowej

Haral Antoniuchowski

2000r
11 yki
Światowy Związek Żołnierzy AK
Skierowanie 1999r str 304

P

KOTER HELENA

v-3

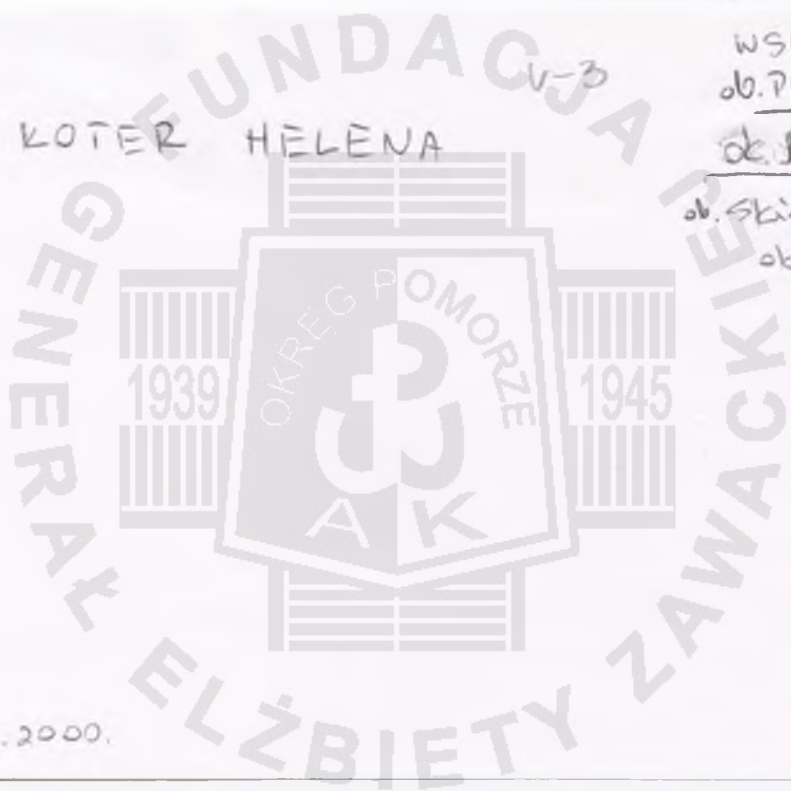
WSK - AK
ob. PUEAWY

ok. Lubelki

ob. Skiermiewice

ok. W-wo.

poj.
Pod. Łodzi.

DWr. 12.2000.

++
KOTEROVA Helena v-4
2 d. Zakrzewka

- referentka WSK Obwodu Puławy

2001/01/01

zrobione zmiany

zł. W-ore

ΔK

Obv. Lublin

Ob. Puławy

Obv. W-wa-Woj.

Ob. Skiermiewice

b.k. III 2001.

ГОТЕРОВА HELENA

